

«La Sumpta hauria estat avui més lliure per poder romandre a Ordino»

JOAN PERUGA Escriptor

EL PERIÒDIC
ESCALDES-ENGORDANY
@PeriodicAND

Seguint l'estela d'èxit que va deixar la commemoració dels 20 anys d'*Últim estiu a Ordino*, la companyia teatral An-danda-ra va portar a escena una adaptació de la novel·la, que ja forma part dels clàssics de la literatura andorrana. Encara queden dues actuacions el 22 de novembre i el 13 de desembre a les nou de la nit, a la Casa Museu d'Areny-Plandolit d'Ordino, la casa familiar on passa part de la història. En parlem amb l'escriptor Joan Peruga, pare literari de la Sumpta.

–Què pensaria la Sumpta, la jove protagonista d'*Últim Estiu a Ordino*, del que s'ha convertit avui Andorra?

–La dona del Pau Xavier, el germà de la Sumpta, al final del llibre *El museu de l'elefant* expressa alguns sentiments que d'alguna manera penso que són els que hauria manifestat la Sumpta si hagués viscut més temps i que tenen encara total actualitat: «Si aquesta vall d'Ordino és tan bella, tan innocentment bella com un secret... Resulta lícit alterar-la? No és més assenyat guardar silenci? Amagar el seu misteri? Conservar intacte el seu ideal de llibertat?»

–La novel·la es manté intacta, també, a la seva adaptació teatral?

–Evidentment l'adaptació extreu pinzellades d'un text molt més llarg. No obstant, em sembla que l'espectador es pot fer una idea bastant precisa de la novel·la: dels sentiments de la protagonista, de la relació amb la baronessa, la seva mare, del paper fonamental que hi juga la dida Antònia i, sobretot, de l'estima per la vall d'Ordino com a paradís perdut de la infantesa al que, d'alguna manera, sempre somiarà amb tornar.

–L'any passat amb motiu dels 20 anys de l'obra, ja es va fer una representació teatral... Què té d'especial aquesta?

–L'adaptació es va fer l'any passat en el marc de la commemoració dels 20 anys de la publicació de la novel·la. Es va estrenar a les *Nits d'estiu als museus* i es van fer també algunes representacions durant la tardor. Basats en aquesta experiència, s'han fet algunes modificacions del text i s'ha afegit una escena amb la intenció que sigui encara més entenedora, propera i emotiva pels als espectadors, fins i tot per aquells que no han llegit la novel·la.

–I en les dues ocasions va poder dir-hi la seva?

–El primer guió el van elaborar les actrius d'An-danda-ra teatre, la Carol Caubet, la Mercè Canals i la Lis Caubet. Pensava que era millor que fessin seus els personatges que representarien. Després, a partir de les primeres lectures i dels assajos vam

anar afegint algunes coses. L'escriptor Manel Gibert també ens va ajudar a polir aspectes i el resultat és el text que es representa enguany i que es pot donar com a bastant definitiu.

–Què va ser el més difícil?

–Una multitud de personatges, de situacions, de fets històrics, de sentiments... Queden reduïts a tres personatges femenins. Sobretot crec que calia mostrar la profunditat del personatge de la Sumpta, la lluita per alliberar-se del domini de la mare, el compromís amb la germana impedida, l'amor pel Ventura, els anhels de llibertat en una societat que no ho posava fàcil a les dones, encara que fossin de casa bona. S'havia d'aconseguir emocionar a l'espectador i crec que s'aconsegueix.

–La idea de transformar la història en una obra de teatre va ser una proposta seva?

–Ho van fer de manera conjunta el Ministeri de Cultura i la companyia teatral. El Ministeri va acollir molt bé des del primer moment tots els actes que es van programar per als 20 anys: les traduccions, l'adaptació teatral, els jocs d'escapada, les xerrades a la casa museu...

També el Comú d'Ordino es va implicar plenament en la preparació de la Ruta Literària. L'Editorial Andorra ha estat (i està) al darrere de les edicions i traduccions ben cuidades i assequibles.

–Un estiu a Ordino neix d'unes cartes que vostè va trobar a la casa d'Areny-Plandolit. Aleshores ja sabia el que tenia entre mans?

–M'havien encomanat un treball d'història i perdudes en la immensitat de la muntanya de documents de l'arxiu patrimonial de la casa, vaig trobar unes caixes que conteni-

en corres-

“

«La idea és que l'adaptació teatral es pugui representar algun cop cada any, segurament durant l'estiu»

«En uns mesos tindrem també 'Últim estiu a Ordino' en francès, així que l'obra estarà editada en tres llengües»

pondència de la família. Allà vaig descobrir algunes cartes entre la Sumpta i el Quimet i ja no vaig abandonar-les.

–I es pensava que allò seria l'embrió que donaria vida a tot un clàssic de la literatura andorrana?

–No m'ho pensava pas quan, en la solitud de l'Arxiu Nacional vaig trobar les caixes de la correspondència familiar i em vaig llençar a l'aventura d'escriure una novel·la. Ni m'ho imaginava tampoc quan fèiem els recorreguts, amb la Pilar, la meua dona, pels escenaris per on discorria la trama: Ordino, el carrer de Santa Anna de Barcelona; el mas Targarona a Sant Pere de Torelló, la ciutat de Ripoll, el llac de Puigcerdà i la preciosa villa Paulita...

–Per què creu que l'obra s'ha convertit en una història immortal?

–Després de vint anys, de diferents edicions i d'un munt de trobades amb lectors he tingut retorns fantàstics que s'agraeixen molt, sobretot per un autor novell com era jo aleshores. Si he de buscar un denominador comú per intentar respondre a la pregunta, que no és fàcil, el lector em diuen que gairebé des de les primeres planes es troben amb la Sumpta, la senten viva, l'acompanyen... És allò que els autors diem insuflar ànima als personatges i que, francament, no sé com es fa. Algun cop funciona i altres costa més o, simplement no ho aconsegueixes. Suposo que als lectors els ha passat com a mi, que només començar a llegir les cartes, ja la tenia ben present, ben viva a la meua vora.

–Com seria avui la Sumpta si la novel·la es traslladés a l'actualitat?

–Hem guanyat, i ara parlo com a historiador, moltes parcel·les de llibertat i de confort. Per exemple, el dolor acompanyava sovint a les dones, durant bona part de la vida. Ella va morir als 32 anys a causa d'una malaltia fruit de seqüeles de la infantesa que s'hauria pogut guarir amb facilitat. La Sumpta marxa a Barcelona obligada pels plets de la baronessa amb els fills de la primera dona de Don Guillem. Crec que la Sumpta hauria estat avui més lliure per poder romandre a Ordino. Pel que respecta a la felicitat, això ja és més agosarat imaginar-ho.

–Un cop es facin les dues representacions que queden, es donarà per conclosa la celebració dels 20 anys?

–La idea és que l'adaptació teatral es pugui representar algun cop cada any, segurament durant l'estiu, a la mateixa casa museu. En uns mesos tindrem també *Últim estiu a Ordino* en francès (ja està acabada la traducció a la Universitat de Perpinyà), així que l'obra estarà editada en tres llengües que podrem oferir als lectors. A la Ruta Literària tenim previst que es puguin anar afegint alguns continguts audiovisuals que la mantinguin ben viva. ≡

